

10/10/1956

תדגוט מפרלניח

עדות מאת יוליוס וינר בדבר אוסקר שינדלר

עדות בשבועה

אני החוות מסה יוליוס וינר (Julius Wiener) , נולדתי בקראקא ב-9 במרס בשנת 1904, מתגורר בירוסלים (ישראל) רוממה רח' אריאל 5, בן שלמה וחדסה לבית באדנר (Badner) , בעל תעודת זהות ישראלית מס' ד/538011 שהוצאה על ידי מסרד הריסום בירוסלים ביום 15.6.1951. אני מעיד בשבועה, ביודעי אתחוצאות החוקיות הנובעות ממסירת דברי סקר, כדלקמן:

עד פרוץ המלחמה העולמית עבדתי בעסק של אבי ז"ל, שלמה וינר בקראקא, רח' קראקובסקא 51. אבי החזיק מזה עשרות בשנים חנות סיטונאית לכלי מטבח מאמאיל, כלי ברזל ומתקני מטבח. אני הייתי הבא-כוח של החנות, רשום בבית הדין המחוזי לעיניי מסחר בקראקא. המסים החודשיים שהילמתי היו בגובה של -1000 זהובים.

ביום 15.10.1939 התפרץ לעסק שלנו הגרמני אוסקר שינדלר (Oskar Schindler) יחד עם יחד עם איזו איסה ואחר שהפיל פחד על אבי ועל כל צוות העובדים שלנו בצורה המזכירה התנפלות גנגסטרים, קודם כל לס ידו על הקופה, נעל דלתות הכניסה, אחרי כן הצהיר שהחל מרגע זה הוא מקבל לידיו את ניהולו של העסק בחורח קומיסאר. באופן גס התנפל על אבי, בטופכו עליו מסר עלבונות ומלות זנאי, איום באקדה, וכאשר אטחי ז"ל שחייחה נוכחת העיזה להסביר לשינדלר שהרי לא זו הדרך להתעלל כך באיש זקן, ענה הלה בקול צווחה בזו הלשון: "סתקי! חזירה יהודית!" חלמודיסתית! כעת אחס חדעו אותי ואת היטלר!" כאשר נעל את החנות ולקח את אבי ואותי אל Treuhandstelle וסט המסיך להמסיר עלינו עלבונות, ובמיוחד החעלל באבי באומרו לו לנטק את חמונתו של היטלר במילים אלה: "הרי ידיך לפניך, נטק אוחו והודה לו". אחרי שחחמנו אבי ואני על איזה מסמך, אסר חוכנו לא קראנו, הצהיר שינדלר שמרגע זה תהיה גב' אווה קיש (Eva Kisch) מכהנת בשמו כממונה ושהכניסה אל העסק אסורה לאבי בהחלט. לעומת זה ציווה להמזיך לעבוד בעסק באומרו סאני ואבי נקבל כל אחד 700 זהובים כל חודש.

עבדתי בעסק במשך כמה שבועות ואני מציין בזה שהמנהל האמיתי והבלעדי היה שינדלר. הוא היה בא כל יום אל המסרד, מסחר עמי ועם גב' קיש בחדר נפרד בסואלן בפרוטרוס אודות כל העניינים הקשורים בניהול העסק. הוא היה נותן מקודות חונות לצוות ולי, וחפקידה של גב' קיש היה מוגבל למעטה למעין בובה ללא רוח ונחוצה לשינדלר למטרות פולמאליות.

את כלי האמאיל לעסק שלנו היינו קונים אצל "Deutsche Emailwarenfabrik, Inhaber Oskar Schindler Krakau"

זה בית"ר ששינדלר מלכתחילה הכריז על עצמו כבעליו. כדי לקבל סחורה זאת נהג שינדלר תמיד לשלוח את המחסנאית שלנו לולה הלפרן ז"ל (Lola Halpern) , שמתפקידה

היה להיות נוכחת בזמן שקילח הסחורה בבית החרוטה, השענתה על עגלת המסא והבאתה אל המחסן שלנו.
2/..

ביום 15/11/1939 זאת אומרת חו"מ, מאז לקח על עצמו אחנייהול, ציווני סינדלר
 לפנות אל בית החרושת לסם קבלת כמות של כלי אמאיל. כאשר אמרנו לו... סיים הרבה עבודה מסרדיח,
 שהרי חמיד לסם קבלת הסחורה כולח הוא את לולה הלפרן, נצטעק הלה שהנני סוכח סעובד אני
 כעת אצלו, סכל פקודה סלו צריכה להיות מבוצעת בו במקום אם אינני רוצה להגיע אל המקום
 ממנו כבר לו חוזרים. כמובן שהלכתי ללא התנגדות נוספת.

כשבאתי אל בית החרושת נעמדתי לא הרחק מן המאזניים שעליהם סקל עובד המפעל את
 הסחורה שהוכנה לבית המסחר שלנו, כסאני רומס מספרים של הסקילות הבודדות שנמסרו לי על
 ידי החוקל. אני מציין בזה בצורה המפורטת ביותר, סלא בדקתי את הסקילות הבודדות ורסמתי
 אך ורק מספרים שנמסרו לי על ידי החוקל. בחוזרי עם הסחורה אל המחסן שלנו מצאתי כבר
 את סינדלר במסדר שהתנפל עלי בחימה הפוכה כשהוא צועק שהנני רמאי וגנב, היות ומסקל
 הסחורה שהודעתי עליו פחות הוא ממה שקבלתי באמת, ונעלי מיד לעזוב את המסדר ולא לחזור עוד
 לעולם. נעמדתי בפני סינדלר מוכה חדהמה וסענתי כנגדו בזו הליסון: "הרי מה טאדוני אומר דברי
 הבל הם. קודם כל לא היחה לי סום השפעה על הסקילה, רסמתי רק מספרים שנמסרו לי על ידי
 האיס ששקל ומלבד זה החשוב מכול. איזו מטרה יכלה להיות למעשה זה כאשר בית החרושת הוא
 בבעלותך וגם העסק של אבי הוא חחת הנהלתך כממונה. מבקס אני לומר לי היכן ההגיון בהאסמה
 של אדוני, באיזה אופן מעונין אני לגרום הפסדים לבית הרושת שלך ולהביא רווחים לעסק שלך,
 טאדוני הוא הקומיסר שלי". זכורה לי בדיוק חסובתו: "מסום טאתה רמאי, מסום טאתה גנב, מסום
 טאתה עושה זאת מחוך הרגל". ולאחר מכן: "צא מכאן טאתה העושה היהודי, ואם טאתה עוד פעם תעיז
 לדרוך על סף בית מסחר זה תחתיב בגפטיך".

אחרי ליל נדודים פניתי למחרת אל בית החרושת במטרה לדבר עם סינדלר עוד פעם ולהצביע
 על חוסר הגיון ללא גבול בהאסמותיו ולבדוק סבכל זאת ירטה לי להמציך לעבוד בעסק. בכואי
 אל בית החרושת נעמדתי בחדר ההמתנה על יד הלסכה סלו וביקסתי אות מוכירתו לקבלני. חיכיתי
 במשך כמה סעות בפרוזדור ולא עלה בידי להגיע אליו. וכאשר הוא בכל זאת, לאחר זמן רב,
 יצא מלחכתו העזתי לגחח אליו, הוא עבר על פני בלי לומר מלה. הייתי סרוי בהרגסח יאוס לאין
 סוף כראוטי בעיני רוחי עחיד סל רעב לעצמי, ובכן חיכיתי בעקסנות בחקווה טאולי בכל זאת
 יעלה בידי לדבר עם סינדלר ולטכנעו בנקיון כפי. בערך בסעות הצהרים הגיעו אל בית החרושת
 אנטי ס.ס. במדים. אחד מהם פתח את דלת ליסכתו של סינדלר וזה פנה אליו במילים אלה "עשה
 לו מהר את התספורח". איש ה-ס.ס. קראני אל חדר צדדי ואחריו נכנסו חמיטה מחבריו. כאשר
 סברו את הדלת על מנעול החלו להלוס בי באגרופים ולהכות באופן רצחני וחייתי בכל מקום בגופי,
 יאחר זמן מה נפלתי לארץ מתכוסס בדמי, התעלפתי. לאחר זמן כטזבה אלי ההכרה ראייתי מעלי
 ח חליני כשהם סופכים עלי דליי מים. הבריון סקיבל מסינדלר הוראה להכותני חפס אוחי,
 וחיבני על כסא באומרו: "יהודי מכונס (Lausjude), את תעיז עוד פעם להטריד
 ז המנהל (סינדלר), אם תעיז עוד לבא לכאן או אל בית העסק סבהנהלת הקומיסר, אז חלך
 וקום ממנו לא חוזרים עוד". בקול חלוט עניתי: "לא אבוא עוד לא לכאן ולא לסם".

יצאתי אל מחוץ לתחום בית החרושת כסאני מסחר מפני אנשים מתוך בוטה שלא ידאוני במצב כזה. לעת הדמומים נסחבתי על לביתי מוכה, פני כחולים יזוחתי דם. בבית נסכחבי על יצועי ופרצתי בבכי היסטרי. האלתי את האלוהים - "מדוע?"

כסנודע את אשר קרה לי בבית החרושת, למחרת באה לבקרני הפקידה ארנה לוסינגר (Erna Lutinger) שעבדה אצלו למעלה מעשר שנים. מזועזעת מאד ממראה פני סיפרה, שסינדלר כסבא אחמול למטרד בית העסק אמר אל גב' קיט בקול רם כדי שישמעוהו כל הצוות "נו עכשיו הוא לא יעז יותר לבוא אל בית העסק". כעבור חודשיים הפסיק סינדלר מלטלם לי ולאבי את הסכום החודשי הנקבע. הבינתי אז שהבטחתי ובעניין זה בחוילה מטרתי היתה רק לזכות בי סאכניסו בעניינים של העסק, וכאשר מטרתי זו הוצגה השליכני אל הרחוב כדבר שאין בו חמץ עוד בהסאירו אחי ואת אבי ללא אמצעי קיום. היה זה אחד מחמרוניו הרבים המגוניים.

כאשר יצאתי פעם מביתי זמן מה לאחר שספגתי את העלבונות, פגשתי את נתן וורצל (Natan Wurzel) ואת אשר גלייטמן (Uszer Gleitman) שעבדו באותו זמן בביהח"ר של סינדלר. אדוניים אלה סיפרו לי שביום 15/11/39, בו הומעתי בבית החרושת לשם קבלת הסחורה, פנה סינדלר אל המחסנאי עם (איני זוכר את שמו) והורה לו להוסיף על הסחורה, שכבר נטקלה והוכנה עבור העסק שלנו, כמה עשרות חבילות. הבינתי אז, שסינדלר חיפץ לו תואנה כלפי הצוות לסילוקי מהעסק, ולכן בייט מחזה ססני ממש של "סדידת" ביהח"ר שלי על ידי הוצאת כמות סחורה גדולה יותר כביכול.

סינדלר השאיר אותי בעסק במסך חודש אחד רק כדי לקבל ממני את כל הספרים וכדי להתוודע אל ניהול העסק בכללותו. כשנדמה היה לו שכבר רכז את כל הידיעות בחחום זה, הגה את הרעיון הערמומי הססני של הגניבה, כדי שבהיותו אדון יחיד של העסק יוכל באופן שיטתי לשלוח ידו בסכומים ענקיים ולהכנס לקנינו. ידועה לשימצה גם העובדה, שבאותו פרק זמן מכרו את הסחורות לפי רשיון שנקרא "Besugschein" והיו מדווחים על המכירות הללו ל- Treuhandstelle ובכל זאת, סינדלר, כפי שנודע לי, ניהל הנהלת חשבונות כפולה ורוב הסחורה מהמלאי, מכר באופן בלתי ליגאלי, כמובן כדי לשים בכיסו את אותם הסכומים. מפורסם היה בקרב הסוחרים בקראקא שבעסק שלנו ניתן להשיג כל כמות של סחורה בדרך בלתי ליגאלית. אודות המכירות האלה נודע לי מפי הצוות דאז שהם היו מקבלים שכר טרחה על סוג זה של העברות לא רשומות בטום מקום.

באופן זה הביא סינדלר עם הזמן את העסק של אבי אל חורבן גמור, במוכרו בחלב האחרון של המלחמה את כל הסחורות ובלקחו לעצמו את הכספים מהמכירות האלה. לכן גם אחרי שכרתי הגרמנים מקראקא, היו המחסנים שלנו לגמרי ריקים, וכאשר אחותי אמיליה לבקוביץ (Emilia Lewkowicz) שתסחררה במסך המלחמה בקראקא, ניגטה מיד עם צאת הגרמנים מהעיר אל העסק של אבי, מצאה עם לדאוני רק מדפים מרוקנים לחלוטין. מלבד זה ציווה סינדלר להחריב את רוב

המחסנים שבנינו, כדי לאפשר לגרמניה גיחה נוחה יותר אל מסבאה שנמצאה בשכונת.
ובכן כשהזרתי עם גמר המלחמה אל קראקא בתור אסיר מעונה מכמה מחנות ריכוז, לא
מצאתי דבר מהעסק הענקי של אבי, שאורו היה בפרוץ המלחמה 400.000 זהובים, מלבד קירות
חשופים כל המחסנים וחורבות הבית ההרוס. ברצוני לציין, הניצולים אחרים ממספחות בעלות
עסקים דומים כגון: בוסק, סנקר לנדאו ואחרים קיבלו בחזרה מחסנים מלאי סחורה עד אפס מקום.
אח נתן וורצל (Natan Wurzel) כעת אנטוני קוז'ניובסקי
(Antoni Korzeniowski) מכיר אני עוד מלפני מלחמת העולם השנייה.
וורצל היה אחד מהעסקים הראשיים שלנו, הוא ייצג אז את בית החרושת לכלי אמאיל "עמל" (Praca)
בסקאז'יסק קאמיני (Skorzysk Kamienny). ידוע לי שוורצל קנה לפני
המלחמה במכירה פומבית ביה"ר לכלי אמאיל "ריקורד" בקראקא, רח' ליפובה מס' 4, והיה עד פרוץ
המלחמה השניה בעליו הבלעדי. זמן קצר אחר כניסת הגרמנים אל קראקא חפס סינדלר את בית
החרושת שהיה קנינו של וורצל והצהיר על עצמו כבעליו וניהלו בשם " Deutsche
Emaillwarenfabrik Inhaber Oskar Schindler Krakou, Lipowastrasse 4".
לאחר שביה"ר הועבר לידי של סינדלר המשיך וורצל לעבוד עם בחור פקיד שעסק בענייני מסחר
ודאג שיחנהלו כהלכה. וורצל היה יד ימינו של סינדלר והיה מכניסו בכל הסודות המקצועיים
ובדרכי הניהול של ביה"ר.

במרוצת הזמן נעשתה איטיותו של וורצל בלתי רצויה לסינדלר היות ועובדי המפעל
המשיכו לראות בו את בעליו. סינדלר שמטבעו נוטה להיות שליט יחיד, לא יכול לסבול לצידו אדם,
ובפרט יהודי, שעובדי ביה"ר מכירים בו. מלבד זאת, וורצל בעבדו במפעל, בחוקף המצב, חייב
היה לראות בפעולות בלתי כסרות של סינדלר, כך שאחרי איזה זמן (אינני זוכר תאריך מדויק,
נדמה לי שהיה זה אביב 1941) הסליך סינדלר את וורצל מהמפעל.
יום אחד בחוזרי הביתה בגיטו קראקא (התאריך לא זכור לי נדמה לי שהיה זה בקיץ
1941) נודע לי מאנשים שהתאספו לא הרחק מסערי הגיטו, שאיזה איש בשם וורצל הוכח על ידי
הגרמנים ונמצא בבית, ברח' לימאנובסקה. פניתי מהר לעבר הבית להראו לי עליו, שעל ידו התאספו
המון בני אדם והתווכחו על החקירת. כזנכנסתי לדירה ראיתי את וורצל שוכב על ספה ללא הכרה.
לנגד עיני נחגלה מראה שעוד היום לאחר שעבר כבר זמן רב אינני מסוגל לחשוב עליו מבלי
להזדעזע. וורצל היה גוש אחד כחול, ירוח דם. כשהסתכלתי על האיש המוכה לא האמנתי שאפשר
היה עוד להחזיר את האיש הזה לחיים. בין בני הבית הבחנתי באחיו של וורצל שסיפר לי
כדלקמן: "אחי נתן נקרא על ידי סינדלר לבוא מיד אל בית החרושת. באחי יחד עם אחי לחם. אחי
נכנס פנימה ואני היכיתי לפני הסער. אחרי זמן מה דחפו אל מחוץ לסער את נתן, אשר מתנדנד
על רגליו נאחז מחוך עווית בידית הסער. הוא היה קרוב להתעלמות ועלה בידו עוד לומר לי,
טכאשר נכנס ללשכתו של סינדלר, דרס הלה ממנו לחתום על איזה מסמך המאשר שנחן מבר את ביה"ר"
כבר קודם לכן לאיזה נוצרי. כשנתן סירב באופן מוחלט, וטען שאינו יכול לחתום על דברי הקר הלא
היה להם סחר מעולם, אז הורה לו סינדלר לחכות. כעבור זמן קצר הופיעו כמה אנשי אס אס,

לקחו את נתן לחדר מיוחד היכווה מכות רצח כאשר נתן, סאבד את עטחונותיו מרוב הכאבים, נאנק וביקש רחמים, שאלוהו האס. אס. אם הוא כבר מוכן לחתום על המסמך הידוע לו. נתן הסכים. כנס אל לטכת סינדלר וחתם על המסמך שהוגס לו על ידי סינדלר, כמובן בלי לקרא את חוכנו. אחר כך שמע עוד איזה מלים מקוטעות על אוטוויץ במקרה שיוציא הגה מפיו והוסלך אל מחוץ לסערי בית החרוטה. לקחתי את אחי הכוסל; חסר ההכרה כמעט, אל הגיסו בכרכרה. בכרכרה התעלף והנה שוכב הוא עתה בלאי טל אדם".

לסיום הייתי רוצה למסור כמה הערות אישיות הקשורות לדמותו של אוסקר סינדלר. אני נותן לעצמי דין וחשבון מדויק ממסקל המילים שלי וידוע לי איך עלולה להטפיע עדותי על גורלו של אוסקר סינדלר בעתיד, ועושה אני זאת בהכרה מלאה ובאחריות גמורה למילים דלהלן:

אוסקר סינדלר היה לא פחות פוטע מלחמה, סודד ובריון נאצי מאשר כל המוסעים והרוצחים האלה שמקצתם הטיג הצדק המעניש, שמקצתם עשו צדק לעצמם כמו ידיהם, ואלה שלצערי לא נתססו עד היום.

אוסקר סינדלר בכואו עם צבא המנצח של הכובס הנאצי לפולין בהתהדרו מקוטט באותות הצטיינות היטלריים, התמסר בלהיטות הגדולה ביותר להטמדת העם הנכבס ובמיוחד להכחדת היהודים. אולם אוסקר סינדלר היה בריון בעל התמצאות במצב ומלבד זה בריון הנוטה לאהבת הבצע, להוט אחרי רכוש. וכאשר הבין, ובמיוחד אחר חבוסת הגרמנים על יד סטאלינגרד, שהיטלר יפסיד במלחמה בסופו של דבר, אזי בהיותו ממולח ובחזותו מראש אפטרות קייחטב כפוטע, החל כבר להכין לעצמו אליבי לעתיד. אז פתאום נעטה אוהב יהודים, פתאום התלקחה זו אהבה גדולה ליהודים, והחל לאס אולם בעקביות לבנות לעצמו מכצר של חסם, טאליו יחנפצו כל האטמות האפטריות נגדו בעתיד. של נדיבות וחאטרליות, הטמיע מוטטים של מליצה או "יהודים שלי", קיבל אל בית החרוטה שלו בבריניצה (Brynicy) למעלה מ-1000 יהודים ועוד ועוד. אין ספק שאם נטאל כיום את אותם היהודים שניצלו בבריניצה, כל אחד מהם יהיה אסיר חודה לו. עובדה היא, שאסירים אלה ממחנות הריכוז, וביניהם גם אנוכי, טאת הטלב האחרון של המלחמה עברו בבית החרוטה של סינדלר בבריניצה, אולי חיים כיום הודות למחווה הנדיב שלו. אולם סינדלר לא עשה זאת מתוך אהבת היהודים, ולא מתוך מניעים הומניים, אלא אך ורק למען מטרותיו האיטיות. מקביל לכך אחד הבריונים הנאציים צמאי דם ביותר אמון גט (Amon Goeth) טלא מתוך אהבתו אליהם הציל בטעה ה"אקציה" את היהודים הנבחרים שלו. גם סינדלר כמו גט היו להם ב"הצלוח" אלו חשבונות מטלהם. הנטיבות הגרמו, שבטלב המאוחר יותר של המלחמה, כדי לבסס ולחזק את האליבי המאוחר יותר שלו, עבד כביכול לטובת המודיעין של אויבי היטלר, איני מפחית במאומה את הנבלות שביצע בחחילת המלחמה. סינדלר היה בריון צמא דם, אלא להבדיל מאחרים בריון ממולח ומיקח, ומטום כך עלה בידו לאס לאס, אולם בעקביות להחטף באצטלה של נדבן וליצור סביבו הילה של גיבור.

ידוע לי טאחרי המלחמה דרס סינדלר מהג'וינט בפאריס סכום ניכר בדולרים עבור "המעטים הטובים" שלו ליהודים, והסיג סכום זה. ידוע לי סינדלר קיבל מהג'וינט מכתב ברזל כפרס על "מעשיו הטובים". נודע לי על כך לצערי די מאוחר. אילו הייתי באוחז הזמן בפריס, לא היה סינדלר מקבל לא את מכתב הברזל ולא כספיים, אלא היה מועמד בעני בית מטפס כאחד מפוסעי המלחמה.

איני מונע על ידי שנאה כל-סהיא, על סינדלר חי עחה ברוחה בארגנטינה בהילה טל מטיב ומוסיע ליהוד^ד אירופה, טוחה ממט בזהב סנסוד ממני, מורצל ומקורבנות אחרים סכנראה אינם בחיים כבר כיום, ואני, אחר טעברתי את הגיהינום הנאצי עובד כעה, בתנאי חיים הפרימיטיביים ביותר, בחור פקיד המדינה. אני רוצה על ידי הסרת ההילה המעטרת את הגולגולת הפוסעת של סינדלר, לזכות בפיצוי על סבלותי וסבלות מטפחתי ועל מות אבי ז"ל אשר אותו רצח סינדלר לפחות מבחינה נפזות אם לא פיסית.